

BIBLIOTECA
CENTRALĂ
UNIVERSITARA
CLUJ

S. 18912

I.P.C. 7620

sul-expozeu

rostit de dl

Dr. Iuliu Maniu
Președintele Partidului Național Român

în

Congresul Partidului Național

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ținut la

24 Aprilie 1920 în Alba-Iulia.

Tipografia „Libertății” în Orăștie.
1920.

Onorat Congres, Domnilor Delegați! După emoțiunile sfinte și mari, pe cari le-am petrecut timp de un an și jumătate, de când s'au rupt lanțurile robiei și de pe sufletele noastre, — poate nici nu putem întotdeauna să apreciem și să pătrundem în de-ajuns măreția tuturor momentelor, pe cari le petrecem.

Astăzi ținem congresul partidului nostru național, care s'a născut acum 72 ani în mijlocul frământărilor neamului românesc, aici în Alba-Iulia, în această sfântă cetate, unde martiri ai neamului nostru au fost zdrobiți în roată, unde cel mai mare erou al neamului românesc a fost pălmuit, unde în fine am decretat de veci unirea tuturor Românilor și alipirea provinciilor noastre către vechiul regat. (Aplauze prelungite).

Poate nici nu putem să ne dăm seama în de-ajuns de fericirea de care suntem părtași astăzi, când, în deplină libertate, când sub scutul puternicei și înfloritoarei armate române, aici, unde înainte de războiu, am fost împrăștiți de jandarmi cari nu ne lăseau să spunem un cuvânt liber despre durerile neamului nostru, acum, liberi în gând, liberi în cuvânt, înaintea reprezentanților unui popor desăvârșit liberat, putem să ne sfătuiim despre soarta din viitor, despre ecărmuirea din viitor a neamului nostru. (Aprobări).

Dacă pătrundem însă de-ajuns însemnătatea acestui moment, trebuie să ne tragem sama, cui avem să mulțumim acest mare bine, căci bine este și datorii suntem de a statornici lucrurile peste orice in-
doială, pentru ca să putem ridica în sufletul nostru altar de recunoștință pentru toți cei ce merită.

Avem să mulțumim vechiului Regat, tuturor cetățenilor săi, cari cu un sentiment de sacrificiu supra-
omenesc, au pus totul în joc, ca pe noi să ne mântuiască din rebia seculară în care am trăit. (Aplauze prelungite, vii aprobări, strigate „Să trăiască“!) Avem să mulțumim glorioasei armate române, („Trăiască“ aplauze prelungite) și avem să mulțumim marelui ei Căpitan (trăiască Regele, aplauze prelungite), care simțind adevăratul gând al întregului neam românesc, a știut să-și conducă glorioasa și victorioasa armată acolo, unde a fost și unde este mântuirea întregului neam românesc (aprobări). Avem să mulțumim înaintașilor noștri, cari în vremurile trecute au știut să ne arate cu mintea lor prevăzătoare, cărarea care trebuie să o urmăm, și avem să mulțumim îndeosebi conducătorilor de mai înainte ai Partidului nostru Național românesc („Trăiască“), cari luând în mâna lor tare soarta acestui neam, au putut să ridice conștiința politică a acestui neam la acel grad, încât acum un an și jumătate Adunarea Națională de aici, sub conducerea și organizarea acestui partid se anunțe în unanimitate unirea acestor ținuturi cu vechiul Regat (aprobări).

Demaileri! Această hotărîre, adusă la Alba-Iulia, a născut din dorința veacurilor a întreg neamului românesc, dar nu mai puțin este adevărat, că Adu-

narea Națională care a adus această hotărîre, a fost organizată de Partidul Național, astfel, încât noi putem zice cu adevărat, că acest Partid Național român, este Partidul adevărat al unirii (aplauze prelungite). De aceea, onorat Congres, Partidul nostru și astăzi și mâine și în tot timpul și în toate veacurile, va lucra cu siguranță și cu tărie pentru închegarea pe veci a acestei uniri, ca nici o forță străină și nici o ingerință internă, să nu o poată rupe nici-când (aplauze).

Ne-am adunat, onorat Congres, la această adunare a noastră, ca să ehibzuim drumurile pe care avem să le urmăm în conducerea vieții politice a partidului nostru. Este un obicei care a fost îmbrățișat din partea partidului nostru chiar dela începuturile lui, ea, înaintea fiecărei lupte electorale, înaintea fiecărui eveniment mai mare în viața politică a neamului nostru, să-și țină Congresul său, ca să asculte credințele, dorința și voința întregului popor pe care îl reprezintă (aprobări). Partidul nostru nu a fost numai în concepțiunea sa democratic, dar a fost totdeauna democratic chiar în compezițiunea sa. Reprezentanții acestui Partid au răsărit totdeauna, din păturile largi ale întreg neamului românesc, și au reprezentat totdeauna voința adevărată a straturilor largi care dau puterea întregului popor românesc (aprobări). De aici a urmat, că la fiecare fază mai însemnată a dezvoltării noastre politice, s'au convocat conferințe, s'a convocat congresul partidului, pentru-ca obștea română să și spună cuvântul în ce privește modul cum vrea să fie chivernisite afacerile publice ale neamului întreg.

De astădată, Domnilor, pe lângă această indato-

rire de a întreba și a cere hotărîrea întregului partid, în ce privește conducerea afacerilor acestui Partid, ne-a îndemnat să convocăm fără amânare acest Congres și împrejurarea că, câțiva înși, mulțumită lui Dumnezeu, foarte puțini, au ajuns la credința ră-tăcită, că Partidul nostru și-a sfârșit rostul și că el nu mai trebuie să existe (protestări). În fața acestei afirmațiuni, am crezut de bine să convocăm acest Congres, ca astfel însași totalitatea partidului nostru, mai mult însași totalitatea poporului românesc din Transilvania, Bănat și Ungaria, să-și spună cuvântul hotărîtor în ce privește menținerea acestui partid și în ce privește atitudinea lui în viitor.

Permiteți-mi, Domnilor, ca, înainte de a trece la situațiunea politică actuală în care partidul va trebui să-și precizeze punctul său de vedere, în foarte scurte cuvinte să arăt, ce a lucrat partidul național român dela Adunarea Națională dela Alba-Iulia încoace, ca astfel să vă puteți face Dumneavoastră și întreagă opinia publică, o judecată justă asupra modului cum a crezut acest partid să ducă în viața practică principiile cele mari și sfinte care sunt la baza programului său.

Când la Alba Iulia s'a hotărît unirea, bine știm că nu era în Transilvania, în Bănat și părțile Ungu-rene, nici un soldat din vechiul Regat. Din contră, vechiul Regat însuși era într'o situațiune grea. Ocupat încă în mare parte de armatele dușmane, trebuia să-și trăiască clipele de reculegere, ca să poată veni pe urmă cu o atât mai mare putere și cu atât mai falnic, pe plaiurile noastre, pentru desăvârșita noastră desrobire. Aici era situațiunea extraordinar de grea, pentru că erau încă aici resturile armatei

Austro-Ungare, erau de față în parte forțele de siguranță ale statului Ungar și, afară de aceasta, băntuia o revoluție asupra întregului teritoriu, pe care noi, după adunarea de la Alba-Iulia, a trebuit să-l luăm în stăpânire.

Atunci, onerat Congres, Partidul Național român și membrii săi, punându-și toată autoritatea în cumpănă, punându-și în lucrare întreaga lor forță morală, s'au silit înainte de toate ca să potolească valurile unei revoluții care ușor putea să amenințe întreaga ordine socială de pe aceste plaiuri. Întreaga noastră străduință a fost, să dovedim că această mișcare, care răsărea din adâncul straturilor populare, nu este o mișcare care tinde la desordine, nu este o mișcare care tinde la zdrobirea rezultatelor unei civilizațiuni, nu este o mișcare care vrea să ia răzbunare pentru suferințele multe și fără de sfârșit, pe care le-a îndurat neamul românesc, ci este o mișcare care vrea să instăpânească aici adevărata libertate națională și cu ea adevărata dreptate socială și astfel să înlățească visul strămoșilor noștri, de a face pentru vecie unirea și libertatea desăvârșită a tuturor Românilor.

Această năzuință a oamenilor partidului nostru și a organizațiilor locale ale partidului nostru, care merită toată recunoștința și vecinica grațitudine a aceloră, cari vor urma după noi, au făcut ca, în adevăr, în scurtă vreme să se înlățească ordinea, să-și ia cursul munca sânguincioasă, să se înlățească desăvârșita libertate națională și unitatea tuturor Românilor (aprobări). Va fi totdeauna un vecinic titlu de laudă la adresa poporului românesc, că nu s'a lăsat ademenit de ideile anarhice pe care căutau să i-le in-

spire dușmanii noștri, ci așa cum se cuvine unui popor în adevăr civilizată, cult și iubitor de ordine, a făcut această prefacere istorică, fără a cădea în aceea adâncime păcătoasă a curselor, în care au căzut multe și multe alte popoare care ne-au înconjurat pe noi. Noi am trecut peste această luptă de liberare a neamului nostru, scriind cu litere potrivite civilizațiunii omenestii, pe paginile istoriei, dorul și voința noastră de libertate desăvârșită, evitând ori-ee nedreptate și fără a săvârși nici cea mai mică cruzime.

Dar în acelaș timp a trebuit rând pe rând, cu forțele noastre proprii, cu gărzile și cu legiunile compuse din oamenii noștri și sub conducerea organizațiilor locale ale partidului nostru, să scoatem toate resturile armatei Austro-Ungare de aci, să scoatem acele organe de siguranță de stat, cari rămăsese aci dela împărăția prăbușită și să ne punem în mod definitiv stăpânirea noastră asupra acestor plaiuri și până când a putut veni înceace glorioasa armată română, ca să dea lupta hotărîteare în contra armatelor maghiare.

Dar, Domnilor, în afară de aceasta, a trebuit să organizăm viața de stat care ajunsese cu desăvârșire desorganizată. Dumneaveastră știți foarte bine, că slujbașii vechiului regim au fugit ca păcătoșii dinaintea luminei soarelui, alungați de furia poporului pe care atât de mult l-au chinuit și nedreptățit, astfel, că cea mai mare parte a funcțiunilor au rămas goale și neingrijite, și atunci tot partidul nostru, prin organele lui locale și apelând la sentimentul de jertfă al fiecărui român intelectual, a instăpânit o nouă administrație, o nouă organizație de stat, căreia i-a suc-

ces ea, fără zguduire, să ducă mai departe afacerile publice, cari dacă ar fi suferit numai un moment lipsa continuității, ar fi putut aduce mari nenoreciri asupra întregii organizațiuni de aici (aprobări).

Domnilor, trebuie să fim pentru totdeauna recunoscători acestor bărbați, cari esind toți din șirele partidului nostru, în vremuri atât de grele, desconsiderând fاتیgiile și interesele lor personale, s'au pus în serviciul desinteresat al acestei vieți de stat și au făcut astfel posibil să surprindem toată lumea că, în restimp de câteva săptămâni, am putut schimba un întreg sistem de organizare străină, cu un sistem de organizare național român (aprobări). D-voastră știți bine, că în județe prefectii cari au binevoit a lua asupra lor această extrem de grea sarcină, prefectii aceștia cari au eșit la suprafață din frământările vii ale poporului românesc și ale partidului nostru, cari au fost în adevăr în fiecare județ câte un sâmbure de acțiune vie națională, — au venit și și-au dat tot devotamentul lor, toată energia lor, ba și au pus în joc viața lor, ca în singuraticele județe de fapt să se poată organiza această viață de stat românească. (Trăiască!)

Trecând peste greutatele începutului, cu ajutorul acțiunii conștiente a partidului nostru, organele de stat au făcut, ca legiunile și gărzile, cari erau o formațiune nu în destul de încheșată pentru a putea asigura pentru totdeauna siguranța hotarelor noastre, să se prefacă rând pe rând într'o armată glorioasă și puternică, care astăzi stă la poruncile marelui său Căpitan în organizațiunea armatei întregi a României întregite, totdeauna gata, ea cu însuși țire și descon-

siderând orice pericol, să se pună în serviciul apărării veșnice și neînfrânți a Țării românești întregite (Aplause).

Pe lângă această activitate de organizare, partidul nostru a ținut să răspundă și sentimentului public românesc în direcțiunea corăspunzătoare intereselor mari ale neamului românesc. Ne aducem sigur cu toții bine aminte că, în primele luni după decretarea uairii, mari suferințe, mari greutateți, mari dureri au cuprins sufletele noastre. S'a despărțit corpul neamului românesc, print'o linie demarcațională, în două părți și aceia pe cari nenorocul i-a lăsat să fie dincolo, erau expuși la cele mai mari chinuri, iar pe de altă parte a venit asupra noastră și încercarea dureroasă, de a trebuit să se piardă o parte, sigur numai pentru un timp, o parte însemnată a frumosului și puternicului Banat (Aplause), — și atunci, Domnilor, Partidul Național român a ținut de datorie sa, ca să organizeze adunări populare, meetinguri impunătoare, pe cari le-au văzut chiar și reprezentanții puterilor străine, în cari noi am pretins, ca această linie demarcațională, să dispară, și dispărând ea, să dispară și chinurile acelor frați ai noștri, cari au fost dincolo de această linie demarcațională. Am manifestat în mod impunător voința întregului neam românesc, de a avea pe vecie întreg Banatul (Aplause).

Această acțiune a Partidului Național Român, a avut deplin succes, căci bazându-se organele oficiale de stat, pe manifestarea vie a întregului popor românesc de aici, atât factorii hotărâtori ai țării noastre, cât și factorii hotărâtori ai puterilor aliate, au admis, ca în contra contractului de armistițiu, această linie demarcațională să dispară, iar trupele române

să poată merge într'un având victories, pentru dezrobirea desăvârșită a tuturor Românilor din Transilvania și părțile Ungurene.

Dar, onorat Congres, Partidul Național Român a ținut se răspundă și îndatoririlor pe cari le luase înaintea adunării naționale pentru a înfăptui reformele democratice, atât de mult așteptate de popor. Dvoastră știți prea bine, că în afară de principial unirii, două pretensiuni de căpetenie au fost, ca bază a hotăririlor adunării dela Alba-Iulia: reforma electorală, absolut democratică și reforma agrară, cu desăvârșire mulțumitoare pentru interesele țărănimii. Partidul Național Român, care compunea în absoluta lui majoritate, așa zicând în totalitate, afară de câțiva reprezentanți ai partidului social-democrat, 20 la număr, Marele Sfat național, întruniți la ședință, a pregătit și a înfăptuit reforma electorală absolut democratică și reforma agrară atât de mult dorită de țărănimia noastră (aprobări). Țin să constat, că pe câtă vreme în alte provincii desrobite de sub jugul împărăției Habsburgice, nu se prea gândeau încă la aceea, ca să se supună obștei poporului, deliberarea asupra unor reforme atât de importante, — organizația de stat din Ardeal, Bănat și Ungaria, a ținut ca această mare reformă, să nu răsară dela o masă verde strâmtă, ci să răsară din o largă discuțiune, din veința sinceră și adevărată a reprezentanților adevărați ai poporului întreg (Aplause). Astfel, proiectele de Decrete-legi privitoare la reforma electorală și la reforma agrară, le-a pregătit Conziliul Dirigent, dar le-a discutat și votat însuși Marele Sfat național și de-aici a urmat acea nerecoasă întâmplare, că de

fapt aceste două proiecte sunt corăspunzătoare intru toate și credințelor poporului nostru și necesităților reale ale acelor straturi sociale, pe cari am voit să le mulțumim prin aceste două mari reforme (Aprobări). Reforma agrară, făcută de acest Mare Sfat național și sancționată de M. Sa Regele, este recunoscută ca o reformă, care în adevăr nu numai că stă la nivelul ultimelor rezultate ale științei agrare, ci mulțumește intru toate și dreptele pretenziuni ale poporului dela sate (Aprobări).

În afară de aceasta, Partidul Național Român, în acțiunile sale politice în Marele Sfat și în întreaga sa manifestare, a ținut să facă încă un lucru pe care avea datoria să-l facă, pentru a dovedi, că angajamentele pe cari le ia poporul românesc în totalitatea sa, le și îndeplinește. În toate manifestațiunile partidului nostru, am stat neclintii pe baza acelor principii ale respectării dreptului minorităților, cari le-a pronunțat adunarea dela Alba-Iulia, cu scopul să dăm deplină liniște, deplină siguranță și deplină putință de dezvoltare, nu numai poporului românesc, dar și tuturor popoarelor pe cari Dzeu le-a așezat în mijlocul nostru (Aprobări). Nu va putea arăta nimeni în întreaga viață de stat, care s'a petrecut cu concursul hotărâter al Partidului nostru Național, și nici în activitatea Partidului Național Român nu va putea nimeni arăta nici o vorbă, nici o faptă, care să fie în contradicere cu aceste principii, pentru a căror realizare noi am luat angajamentul nostru pe de-a întregul. Eu cred, onor. Congres, că această atitudine va trebui să o urmeze totdeauna toți bărbații politicii români ai întregului neam românesc (Aprobări). Națiunea română va trebui totdeauna să

mergă înainte în cursul acelor idei, care stăpânesc lumea ajunsă la o stare de civilizațiune. Aceste idei sunt: ideea de echitate, ideea de dreptate față de toți și în ori-ce împrejurări (Aprobări). Noi am fost și suntem siguri, că mergând pe această cale nouă, ne va succede ca în aceste ținuturi, în scurtă vreme să instăpânim deplina pace nu numai în raporturile noastre în afară, dar și în sufletele acelea pe cari Dumnezeu le-a pus să vorbească în alta limbă și să creadă în altă credință, decât cum vorbim și cum credem noi. Tendința noastră este, ca să instăpânim ideea națională în toate instituțiunile statului, dar pe de altă parte să dăm posibilitatea tuturor neamurilor cari locuiesc cu noi dimpreună, ca și ele să se dezvoltă, să se simtă libere, să se simtă acasă la noi. Și când reprivim la această măreață și conștiință operă de refacere națională, va trebui să constatăm că ea nu se poate atribui numai generației de azi a partidului și a poporului nostru, ci tuturor generațiilor antemergătoare, cari punând cărămidă pe cărămidă în zidul puternic al conștiinței și muncii perpetue naționale, au arătat drumul fericit și au îmbogățit energiile viiale generației de azi. Un I. Brătianu, M. Kogălniceanu, L. Catargiu, Sim. Bărnuțiu, Șaguna, Barițiu, Mocioni, Babeș, Dr. Rațiu, George Pop de Basesți sunt cel puțin în aceeași măsură făuritorii acestei, refaceri, ca și contemporanii nostri.

Onorat Congres! Dela Adunarea Națională dela Alba-Iulia s'a mai întâmplat și evenimentul important în viața partidului nostru, că, cu ocaziunea sedințelor Marelui Sfat Național, s'a ținut o conferință a Partidului Național Român, în care s'a statorit un

anumit plan de muncă și de organizare a partidului, reorganizându-se și conducerea centrală a partidului nostru. În urma acestei organizațiuni și pe baza acestui plan de muncă, conducerea partidului a fost în situațiunea, de a sta cu deplina nădejde înaintea alegerilor generale, care s'au făcut pentru prima dată pentru alcătuirea parlamentului României întregite.

Comitetul executiv al dv., reorganizat cu ocaziunea acestei conferințe, a condus acțiunea politică a partidului în decursul alegerilor cu deplin succes. Din lupta electorală au eșit învingători 160 deputați, membrii ai partidului nostru național, și 66 de senatori ai partidului nostru național, decurgând aceste alegeri în deplina mulțumire a opiniei publice românești (Aprobări). Astfel, încât am putut — intrând în parlamentul din București — să compunem acolo partidul, în ce privește numărul, cel mai puternic.

Prin aceasta, onorat Congres, partidul nostru a ajuns la o nouă epocă a acțiunilor sale politice. Ca și totdeauna și de astă dată acțiunile partidului au fost îndrumate de vederile absolut altruiste, depuse în serviciul adevărat și desinteresat al României întregite. Dv. știți prea bine, că Partidul Național Român nici când n'a tins la putere; dv. știți prea bine, că în decursul ultimelor decenii, când Partidul Național Român era necesitat să poarte cea mai grozavă luptă, cea mai crâncenă rezistență, atunci când membrii partidului, ba întreaga conducere a partidului a fost întemnițată și atunci când toate energiile adevărate și toate forțele morale ale partidului, au trebuit folosite, ca aceste levituri strașnice să le

respingă, — atunci partidul nostru național român, nu s'a lăsat niciodată ademenit de vederea puterii, ci a stat totdeauna la postul său de datorie. A stat totdeauna gata a se jertfi pentru popor și pentru națiune în fața primejdiilor cari îl amenințau, pentru a conduce acest popor și această națiune vecinic pe calea înălțării și măririi neamului românesc. (Aplauze).

Dv. vă aduceți aminte desigur, că multor bărbați ai Partidului Național Român li s'a oferit, să nu intre în temniță, ci să intre în slujbe mari și la puteri mari și nu s'a găsit nici unul, care vre o dată, când a fost vorba să aleagă între drumul de a apăra națiunea, înfruntând chiar și temnița, și între drumul care mergea la putere, să nu fi ales drumul care mergea pe calea de spini a Inchisorii, dar despre care știă că duce la mărirea desăvârșită a Neamului Românesc (Aplauze). Și vă aduc aminte, și este bine să ne aducem aminte pildele mari ale înaintașilor nostri, că atunci când întreg comitetul național era condamnat la închisoare, pentru că a dus o scrisoare de plângere către Împăratul, atunci guvernul maghiar s'a apropiat de ei cu propunerea să fie părtași în puterea statului să se pună în slujbe mari și atunci temnița se va uita. Dar comitetul acesta al partidului nostru a spus: Nu! Avem mai bine să mergem în temniță câtă vreme Neamul Românesc întreg suferă de întunerecul temniței naționale (Aplauze, aprobări).

Aceste pilde ale înaintașilor nostri, ne au îndemnat, ca nici în România întregită, fiind părtași ai marelui Adunări Naționale dela București, să nu umblăm după putere, ci să umblăm după datoria noastră de a îndeplini ceea ce trebuie să îndeplinim în serviciul

principiilor noastre și al binelui țării. (Aprobări). A fost, onor. Congres, partidul nostru imbiat nu odată ca să primească puterea și partidul nostru n'a acceptat această propunere, fiindcă a crezut că este mai bine să apere interesele mari ale țării la locul mai modest pe care îl ocupă. Chiar înainte de a se fi făcut alegerile parlamentare, erau combinații serioase, ca partidul nostru, sau cel puțin membri ai partidului nostru, să ia în mână acțiunea de a reface viața politică și în ce privește întreaga Românie. Noi însă, onor. Congres, am crezut, că este bine să nu luăm asupra noastră această mare datorie. Pe urmă, când s'a întrunit parlamentul la București, când țara se găsea într'o situațiune extrem de grea, atunci din nou ni s'a oferit să luăm noi conducerea destinelor țării, pentru a scoate țara din situațiunea grea în care se afla.

Noi, onor. Congres, am făcut tot posibilul ca această sarcină și această cinste mare, să nu cadă asupra noastră; cu toate acestea în ultimul moment a trebuit ca un membru distins al partidului nostru (Trăiască Vaida! Aplauze îndelung prelungite) să primească a fi prim-ministru și să formeze un cabinet al său. A făcut-o aceasta cu aprobarea, la rugarea și insistența partidului nostru, pentru-că țara înadevăr eră într'o situație extrem de grea. Eram în pericol ca multele roade câștigate în lupta diplomatică pentru întregirea neamului nostru, să fie periclitate. Și atunci partidul nostru s'a învoit și a încredințat pe dl Alexandru Vaida. (Trăiască Vaida! Aplauze). A primit această misiune și fiindcă partidul nostru, oricât de puternic eră, singur nu putea să conducă trebile țării și fiindcă singur nu formă majoritatea parlamentară,

care să-i dea o bază solidă de lucrare. Partidul nostru a intrat în legături politice cu alte partide din țară, formând „Blocul parlamentar“ al majorității. (Aplauze prelungite. Trăiască Iorga!). Partidul nostru s'a aliat în această muncă politică cu partidul țărănesc (Trăiască Mihalache! Aplauze), cu partidul democrat al dlui Iorga (Aplauze, Trăiască Iorga!) cu partidul basarabean, cu partidul bucovinean (Trăiască!) ca astfel, întăriți prin conlucrarea acestor partide, să putem dezlega marile probleme cari ne preocupau înainte. De sine înțeles, onorat Congres, că baza legăturilor politice între aceste partide, nu putea fi numai scopurile momentane politice, ci trebuia în mod fatal să fie identificate și în ce privește principiile fundamentale ale gândirii noastre politice. (Aplauze).

Partidul nostru are la bazele sale ca idei fundamentale ideea națională, ideea democratică și ideea dreptății sociale (Aprobări), și este foarte firesc, că în acțiunile noastre politice, a trebuit în mod fatal să ne aliem cu acele partide, a căror bază principală o formează de asemenea aceste principii mântuitoare, după concepțiunea noastră pentru întreaga țară și întregul neam. (Aplauze).

Ajutat și împreună cu aceste partide, Guvernul dlui Alexandru Vaida (Trăiască Vaida!) a reușit să resolve o serie întreagă de chestiuni mari, chestiuni istorice pentru noi. Timpul este prea scurt să pot arăta toate acele fapte de stat, pe care le-a săvârșit acest Guvern și va trebui să mă restrâng la câteva lucruri principale, care arată că Partidul nostru împreună cu acest bloc parlamentar, a mers înainte consecvent și cinstit pe calea arătată de convingerile sale adânc democratice.

La formarea acestui guvern stăteam înaintea unui ultimatum, dat de înșiși aliații noștri, pentru a semna Tratatul de pace cu Austria, care, pe lângă determinațiuni favorabile nouă, avea și dispozițiuni oneroase pentru noi. Acest tratat trebuia semnat și dl Alexandru Vaida a luat asupra sa sarcina, ca Guvernul său să ia răspunderea politică pentru semnarea acestui tratat. Noi i-am dat, în acest scop, deplinul nostru sprijin, pentru-că eram convinși, că într'adevăr era o necesitate, ca acel tratat să se semneze, ca relațiunile noastre cu acei mari aliați, cari ne-au făcut posibilă realizarea speranțelor noastre seculare, să fie și mai departe tot așa de solide, tot așa de intime precum au fost mai înainte. Mai mult, aceste relațiuni să se adâncească cât se poate de tare. (Aprobări). Această gândire în domeniul politicii externe, această hotărîre a partidului nostru, a dat roadele sale îmbelșugate. Imediat după introducerea acestei acțiuni internaționale, — i-a succes dibăciei, talentului și străduințelor domnului Prim-ministru Alexandru Vaida, nu numai se schimbă o serie întreagă de determinațiuni oneroase, unele chiar umilitoare pentru noi, nu numai că i-a succes că aceste determinațiuni să fie schimbate în unele părți în favoarea noastră, dar i-a succes mai mult: să convingă pe marii noștri aliați, că, atunci când au de a face cu poporul Românesc, au de a face cu un popor loial și deschis, care totdeauna este gata a satisface fără nici o rezervă, în mod cinstit, angajamentele pe care le i-a asupra lui (Aplauze).

I-a succes ea în locul unei atmosfere care nu prea era prielnică pentru noi, să prefacă relațiunile noastre cu aliații noștri în cele mai amicale, în cele

mai bune în așa măsură, ca ele să dea speranță de o rodnică și o nerocoasă conlucrare în viitor.

Acestei acțiuni a d sale și, în consecință, a Guvernului său și a partidelor cari formau blocul, și între ele și celui al nostru, este a se mulțami marele rezultat, că a succes ca să convingă pe aliați, că Basarabia ruptă dela România nu poate fi decât a României și că aliații trebuie să recunoască această dreptate (Trăiască Vaida! Trăiască Basarabia!)

Aceasta va fi pentru partidul nostru un titlu de veșnică mândrie patriotică, că unui fiu din mijlocul nostru, unui Ardelean, i a succes ca să vie cu ajutorul și cu puterea întregului vechiu Regat și întregii României-Mari, să înfăptuiască pentru Basarabia desăvârșita recunoaștere a liberării și a unirii sale la Patria Mamă (Trăiască).

CCU Cluj / Central University Library Cluj

În afară de aceasta, în politica externă a reușit ca să respingă tentațiunea la care eră supusă Conferința Păcii de a reveni asupra hotarelor statorite înaintea Conferinței dela Paris. Eră un mare pericol ca Conferința să aducă anumite decisiuni, în senul cărora ar fi putut fi periclitată cele mai însemnate părți ale vieții noastre naționale și economice. Chiar fiind-că aceste părți însemnau atât de mult pentru noi, potrivnicii nostri seculari voiau cu orice preț ca să mântuiască pentru ei Aradul, Oradea, Sătmarul și alte orașe cari sunt la marginile țării noastre românești. Și vă puteți închipui îngrijorarea care trebuie să cuprindă inima fiecărui Român, văzând această acțiune atât de insistentă și atât de persistent condusă din partea potrivnicilor nostri.

Acțiunii politice a Guvernului acestuia i-se poate

mulțumii, că acest pericol a putut fi delăturat și chiar atunci când guvernul acesta a trebuit să-și dea demisiunea, a putut să constate cu liniștită conștiință și spre bucuria noastră a tuturor că hotărârile noastre să pot considera de asigurate pe veci. (Aplauze).

Dar, onorat Congres, și în politica internă Partidul nostru a reușit să îndeplinească importante lucrări de stat. Înainte de toate poate nici nu trebuie să vă amintesc, s'a decretat în parlamentul din București, înarticulându-se în lege, Unirea pe veci a tuturor provinciilor care au fost răpite dela Patria-Mamă. (Aplauze îndelung prelungite).

Cu însuflețirea cea mai înaltă și cu gândul curat de mulțămintă către atotputernicul Dumnezeu, parlamentul din București a declarat acel mare lucru pentru care au murit strămoșii noștri, astfel astăzi este o Românie-Mare, o Românie întregită, care este limanul și scutul puternic pentru tot timpul, a întreg neamului Românesc (Trăiască, Aplauze). Este de sine înțeles, onorat Congres, că așa este dat dela D-zeu, ca nici o bucurie omenească să nu fie deplină. Astfel și această bucurie a noastră, care este nemărginit de mare, este amărită printr'o lacrimă pe care trebuie s'o scoatem și să o vărsăm pentru partea încă nedesrobită a Banatului. Partidul nostru Național, însă, fidel hotărârilor dela Alba-Iulia, a rămas cu credința și cu tăria hotărârii sale de a face ca această lacrimă să fie ștearsă de pe fața Românilor și a tinde fără șovăire ca, prin evoluțiunea naturală a lucrurilor, întreg Banatul să fie cu desăvârșire alipit României-Mari (Aplauze). Partidul Național Român nici când nu va încetă a lucra pentru desrobirea și înălțarea

tuturor Românilor, eri unde s'or găsi ei. Aceasta este o idee, care zace în forța partidului nostru și este o idee care zace în numele partidului nostru, când îi spunem Partidul Național Român, adică Partidul care se îngrijește de interesele întregului neam Românesc și ale fiecărui Român, ori unde s'ar găsi el. (Aplauze). Și eu cred și sunt convins că acest partid nu va scăpa din vedere această datorință până nu o va îndeplini pe dea'ntregul.

Parlamentul a adus o serie întreagă de legi, dintre cari țin a aminti în primul rând — și aceasta denotă direcția politică în care a lucrat majoritatea Parlamentului, — Reforma Agrară din Basarabia. Parlamentul a înlăptuit acest dor vechiu al fraților noștri din Basarabia, și cred, că prin aceasta a făcut un mare bine nu numai Basarabenilor, dar a făcut un frumos început arătător de drum pentru întreaga România întregită. (Aplauze). A pregătit Guvernul, susținut prin această majoritate, mai multe proiecte de legi de cea mai mare importanță, care însă din nenorocire nu au putut fi aduse la îndeplinire. A pregătit o lege agrară pentru vechiul Regat, a pregătit o lege Agrară pentru Ardeal, a pregătit o lege care voia să înlăptuiască un vechiu dor și o veche pretențiune politică a Partidului Național Român: darea progresivă pe venit și pe avere, care să introducă în această parte însemnată a vieții de stat, dreptatea socială.

A făcut proiecte despre reorganizarea Jandarmeriei, a făcut proiect de lege despre chirii, a făcut proiecte de lege despre învățământul universitar, despre o serie întreagă de alte chestiuni, și erau în pregătire multe proiecte de legi, care toate erau menite

ca în adevăr se dea o structură sănătoasă vieții de stat Românești și o educațiune sănătcasă întregiei gândiri politice a poporului Românesc. Din nefericire însă, onorat Congres, această majoritate și acest Guvern, nu au putut să înfăptuiască aceste mari reforme pe cari le plănsiau și încă multe altele pe care le gândeau, pentru-că acest Guvern a trebuit să-și dea demisiunea.

Este un capitol dureros al politicei noastre această demisiune și când discutăm asupra ei, trebuie să luăm cu calmitate toate elementele de judecată, ca să ne putem face o părere obiectivă asupra celor petrecute. Guvernul acesta reprezintă ideia adevărat democratică. Se bază pe partide, la baza cărora erau principii adevărat democratice. Este de sine înțeles în consecință, că Guvernul care ieșise din aceste partide, nu putea să reprezinte decât aceste principii. Mai mult, trebuia să lucreze conform acestor principii. Și fiindcă așa este lumea, și așa este făcută societatea omenească, ca părerile să nu fie la fel și interesele să nu fie totdeauna identice, se întâmplă, că se fac diverse curente, cari sprijinesc anumite principii și alte curente care vor să doboară acele principii, dar mai ales se fac, ca ele se sune în văzduh și să împedecă înfăptuirea lor. Aceste curente au început o luptă hotărâtă potrivnică Guvernului d-lui Alexandru Vaida și întregiei majorități pe care se sprijinea acest Guvern. Și atunci, onorat Congres, deoarece eră foarte greu ca în lumea aceasta schimbată, în lumea aceasta, în care și mulțimea gândeste, în lumea aceasta care nu suferă ca treburile țării să se facă așa precum câteva intelecte, dealtfel mari, cred că ar trebui să se facă și când lumea aceasta vrea ca în-

săși ea să ducă rostrurile țării și treburile neamului, — în lumea aceasta potrivnicii Guvernului nu au putut se dea lupta pe baza principiilor și credințelor cari le profesază ei și în contra principiilor cari erau la baza majorității parlamentare. În consecință, au iscodit o întreagă legendă: că Guvernul nu este solidar, că Guvernul nu este destul de tare, că Guvernul nu duce treburile cu mâna tare, că sub acest Guvern se înfăptuiesc anumite gânduri ascunse și periculoase pentru ordinea armatei și pentru stat, că curente subversive încep a lua zi de zi putere mai mare în țară, și că Guvernul nu este de așa natură, ca să poată asigura dezvoltarea și evoluțiunea lentă dar sigură și fericitoare a țării, și că acest Guvern mai mult deschide calea la unele surprinderi care pot fi catastrofale pentru țară. În argumentarea acestor aserțiuni se provoacă la fel de fel de evenimente reale ori mentale, unele de o importanță earecare, dar cele mai multe de importanța minimală.

Dar, on. Cengres, să-mi permiteți să constat, că toate acestea nu au fost altceva, decât o curată legendă (Aprobări). Adevărul este și rămâne pentru totdeauna, că acest guvern și această majoritate parlamentară, au condus cu mâni sigure soarta țării și au înfăptuit reforme însemnate și ar fi putut înfăptui și mai multe, pentru că era absolut capabil de muncă, și voia să lucreze și el și parlamentul pe care să sprijinea (Aplauze, aprobări). Purul adevăr este, că acestui Guvern, în urma compoziției sale, în urma majorității pe care se sprijinea și în urma opiniei publice pe care o reprezenta, i-a succes ca multe crize sociale se le resolve, fără cel mai mic sacrificiu și cel mai mic act sau gest de forță (Aplauze). Și când știm, onerat

Congres, câte curente puternice se bat astăzi în cap, când știm câte curente sunt cari frământă gândirea și simțirea oamenilor, când știm cu ce violență se manifestă această gândire și simțire în societatea omenească, dar mai ales în anumite clase sociale, atunci vom putea să apreciem, și trebuie să apreciem cu toată sinceritatea și cu toată loialitatea, că acest guvern și această majoritate, în astfel de împrejurări, și-a îndeplinit datoria de conducere a treburilor statului — cu deplin succes (Aplauze).

Domnilor, să-mi permiteți ca să constat starea adevărată a lucrurilor care, după impresiunea și convingerea mea, este cea reală și adevărată. Nu această legendă a fost cauza adevărată pentru care s'a dus lupta contra acțiunii Guvernului și a blocului majorității. Nu domnilor, și cred că este aici timpul și datoria noastră, ca cu frățească francheță, să contactăm adevărul curat (Se auzim). Cauza adevărată a fost și este, că reformele cele adevărat democratice, mulțumitoare pentru toate straturile societății românești, pe cari guvernul voia se le înfăptuiască, nu le plăceau la aceia, cari nu voiau ca asemenea reforme să fie înfăptuite (Aplauze. Așa este!) Nu le plăceau pentru că aceste reforme și în special reforma agrară (Trăiască Mihalache! Aplauze) li se părea că favorizează prea mult o clasă socială și este prea mult în detrimentul altei clase sociale (Ciocoi! Aprobări) Iar pe de altă parte, pentru că, iarăși să spunem un adevăr, aceluia cari duceau lupta contra acestei majorități și a guvernului, nu le venea bine că această reformă mare, care avea să deschidă drumul larg pe vecie a dezvoltării unei țări întregite, să fie resolvită și dusă în îndeplinire de aceste partide adevărat de-

mocratice, cari sunt izvorâte din însuși sânul poporului român (Aprobări Aplauze). Ei credeau că precum în trecut așa și acum, a lor este viitorul de a croi soarta țării și a poporului (Protestări, jos ciocoi!) Domnilor, vă rog se fim bine înțeleși: eu nu vreau să fac aluziune la boierii adevărați, ca la o clasă socială care are și ea merite mari, neperitoare în istoria țării. Nu, domnilor, baza politicii noastre nu este și nu-i permis să fie prejudiciul față de o clasă socială (Aprobări). Vorbesc de compozițiunile politice, de organizațiunile politice adversare nouă, indiferent că din ce clase sociale se compun (Aplauze). Adevărul prin urmare este, că Guvernul acesta a trebuit să cadă, fiindcă nu le plăcea acestor organizațiuni politice, sferile din care a răsărit el și parlamentul pe care se spriginea, și pentru că nu le plăceau ideile pe care voia fără amânare și pe deantregul să le resolve și să le înfăptuiască.

În această luptă politică s'a început o adevărată goană în contra câtorva membri ai aceluia Guvern. Se spunea: Cum, adevărat? Dl Mihalache să facă reforma agrară? (Aplauze prelungite. Trăiască Mihalache!) Acest Mihalache, ziceau dânșii, care reprezintă în transigent numai interesele unilaterale ale țărănimii? (Trăiască).

Legendele s'au ținut lanț și au avut efectul dorit de cei ce le au pus în curs. O nervositate și neliniște și intoleranță, a cuprins întreaga societate și clasă suprapusă, care în mod firesc a contagiat și o parte a majorității, și atunci, când aceasta, n'a mai putut suporta atmosfera încordată, a prezentat proiectul reformei agrare.

Apoi, domnilor, este adevărat că dl Mihalache și Partidul său, în Reforma Agrară reprezintă interesele

țărănimei, căci era dator să le reprezinte, dar dlui nu a reprezentat numai interesele țărănimei, ci ale întregii țări (Aplauze). Dl Mihalache, care este reprezentantul acestei reforme, nu numai a declarat categoric că nu vrea să reprezinte numai interesele țărănimei, ci ale țării întregi, dar a mai declarat, spre vecinica laudă a sa (Trăiască), că chiar în interesul țării și al dezvoltării normale evolutive a afacerilor publice ale țării, este totdeauna gata să facă tot ce se poate, între marginile cinstei sale și a'le intereselor acestei țărănimei, să admită schimbări în proiectul său, cu scopul, ca acest proiect de lege să fie cât de iute încorporat între legile țării, și ca să fie în adevăr spre mulțămirea și fericirea întregii țări și a tuturor claselor sociale (Aplauze), spunînd însă, firește, că nu poate fi mai puțin radical decît decretul lege privind la Ardeal (Aplauze).

Dar, domnilor, acele curente cari lucrau în contra acestui guvern și în contra acestei majorități, nu aveau interea, ca acest gând să se infăptuiască. Guvernul a trebuit să demisioneze și, în baza aceluiași legende, încunjurînd ori-ce formalități parlamentare, conducerea treburilor țării a fost preluată de dl General Averescu.

Dl General Averescu primind această încredințare, nu s'a silit a găsi înțelegere cu majoritatea parlamentară, nici nu s'a silit să-și facă o majoritate în parlament, ci a făcut ca Parlamentul să fie dizolvat, act căruia este a se datori, că stăm înaintea alegerilor parlamentare.

Și acum, stînd înaintea noilor alegeri, trebuie în mod firesc să examinăm situațiunea politică cu aceeași sinceritate. Guvernul îl are dl General Averescu ră-

zămindu-se pe partidul Ligei Poporului, numit acum partidul poporului. Dl General Averescu în conducerea țării pornește din principii democratice, însă faptele-i contrazic (Aprobări). Dar nu contrazic numai faptele, ci și modul cum este compus guvernul d-sale care exclude nădejdele de îmbunătățire (Aplauze).

Este foarte bine și în cazul de față, ca în toate aprecierile noastre politice să ne păstrăm calmitatea și puterea de judecată și să nu plecăm din prejudiții sau din judecata nedreaptă față de cineva. Trebuie deci să facem o deosebire esențială între dl General Averescu, Generalul viteaz (Trăiescă Generalul), care are merite neperitoare în ce privește desrobirea și înfăptuirea idealului nostru național, precum are întreaga țărire Română (Aprobări) și între dl Averescu prim-ministrul, Șeful unui Partid, care vrea după anumite principii să conducă soarta acestei țări. Este fapt că dl General Averescu invoacă încrederea noastră pentru sine pe baza ideilor democratice, dar pe de alta parte Guvernul său este compus din reprezentanți tipici ai direcțiunii nu democratice și țărănești, ci a direcțiunii politice absolut conservatoare, dacă nu retegredă (Aprobări). Este prin urmare foarte firesc, că noi nu ne mulțămim a auzi numai graiul, când în societatea în care să găsește dl Averescu, ne lipsește credința. Omul după pretini să judecă (Aplauze).

Că societatea în care se găsește, caracterează exact modul de gândire a dlui General Averescu, dovedesc toate faptele pe care le-a săvârșit d-sa până acum, cari arată totodată, că partidul și Guvernul d-sale, nu este condus de ideile democratice pe care le pronunță, ci de vederile societății conservatoare în

sânul căreia se găsește. Înainte de toate, Domnilor, d-*sa* a consimțit să se concedieze într'un mod foarte ciudat, și să ia locul unui Guvern, care avea majoritatea parlamentară și care n-*și* prezentase dimisiunea colectivă solidară. (Aprobări) Va să zică a delăturat un guvern. D-*sa* a mai propus și a făcut să fie dizolvat parlamentul care avea o majoritate, care lucra și voia să lucreze cu toată sârguința și cu tot devotamentul pentru țară, având și putința să lucreze. A delăturat deci și parlamentul. Nu s'a mulțumit cu atât, dar a introdus sistemul decretelor legi făcând un lucru n-*mai* auzit în viața politică. Guvernul d-*lui* General Averescu adevădat, care a venit în locul unui Guvern cu majoritate în parlament, și care a dizolvat parlamentul ca să facă tot el alte alegeri, el însuși prin decret lege a schimbat în favoarea sa legea electorală. Deci a delăturat și legea electorală. Vă întreb pe d-*voastră*: este aceasta o concepțiune democratică? Este aceasta o procedură constituțională? (Aplause).

Dar să mergem mai departe. Adunarea națională din Alba-Iulia a adus o hotărîre care a fost aprobată prin decret-lege și întărită în sensul că, aceste părți ale Transilvaniei, Banatului și părților Ungurene până la definitivă organizare a României întregite, erau să fie guvernate de Consiliul Dirigent. De sine înțeles că acest C. D. exercită puterea de stat dar precum de toți știut este, fără de nici o preocupățiune de partid. Și acum, după ce dl. General Averescu a delăturat Guvernul, a dizolvat Camera și a făcut legea sa electorală, fiindu-i în cale C. D. pentru a putea face alegerile în mod favorabil pentru d-*sa*, a desființat, iarăși prin decret-lege, C. Dirigent. A delăturat

deci și organul de guvernare instituit de însuși neamul românesc din Ardeal, Banat și Ungaria.

Dar, Domnilor, să mergem mai departe. Când toate acestea s'au făcut și atunci când dsa vedea, că în calea validității politice a partidului d-sale aici în Transilvania, Banat și părțile Ungurene, mai stă o piedecă puternică la care noi ținem atât de mult, Partidul Național Român (Trăscă!), — după toate aceste delături, mai crede de bine ca să desființeze și acest obstacol, vrea să deăture și Partidul Național Român (Protestări).

Domnilor! Eu cred, că principiile și, mai ales acelea, care sunt fixate în favorul și pentru binele maselor largi ale poporului, nu este iertat să fie considerate numai ca vorbe sburătoare și lozince deserte. Din contră, ele trebuie să fie o realitate, traduse în viața practică mai ales din două motive foarte ponderase: întâi, pentrucă aceste principii sunt rezultatele gândirii omenesti, ale civilizațiunii omenesti eșite din conștiința comună a omenimei întregi, ca unele cari sunt chemate a da mulțumire și fericire întregii omeniri și în special să concretizeze fericirea unui neam întreg. Convingerea mea este că aceste, principii trebuiesc ținute cu sfințenie, pentrucă în momentul când o națiune va nesocoti aceste principii, se va desolidariza de societatea cultă a omenimei civilizate, și îndată ce a făcut aceasta, s'a desolidarisat și de rezultatele mântuitoare ale gândirii universalității românești. Și statul care va cădea în acest păcat, nu va putea exista și se va prăpădi, ca omul care nesocotește principiile moralității adevărate. (Aprobări). Numai înțelegerea acestor principii și introducerea lor în viața de stat, poate face ca

statul să înflorească și să fie un scut puternic al neamului propriu și a întregii civilizațiuni omenești. Aceste principii sunt democrația adevărată, dreptatea socială, constituționalismul și parlamentarismul nefalsificat care izvoarește din democrația adevărată. Prin urmare atunci când guvernul și partidul dlui Gen. Averescu, depășește cărarea indicată de aceste principii, atunci dsa face un pas greșit, care poate să ducă întregul neam la pericol (Aplauze). Sunt adânc convins despre necesitatea aducerii în viața publică a democrației adevărate, a constituționalismului și a parlamentarismului adevărat (Aprobări). Și în consecință, când văd că în guvernarea țării românești, contrar acestor principii, se întronează nu numai vederi retrograde, dar chiar vederi autocratice, atunci ered că noi cu clară conștiință, cu deplină demnitate și din adâncă convingere că lucrăm pentru țară și neam, trebus să spunem cu toată hotărîrea: pe această cărare nu vă urmăm!, din contră, vom face totul pentru a nu lăsa, ca conducând țara și neamul pe această cărare, această țară, în loc de a-i fi asigurată veșnica înflorire și înălțare, să ajungă la declin și la prăpastie (Aplauze).

Un al doilea motiv, Domnilor, pentru care socotesc acest joc a fi foarte periculos, este următorul: dvoastră știți prea bine, că în urma evenimentelor ultimilor ani, curente subversive sunt foarte mari și puternice. Aceste curente subversive, care se îndreaptă centra societății omenești, nu se bazează pe concepțiunea și năzuința de ordine, atât de necesară civilizației omenești, ei se bazează pe unele speculațiuni ale unei prea bogate fantazii, sau a unor pa-

siuni stricacioase civilizației. Chiar din acest motiv, reprezentanții acestor curente, bucuroși se folosesc de pretexte pentru a arăta că modul de astăzi a guvernării Țării, cu compozițiunea socială de astăzi, nu este potrivit pentru a aduce omenimea la fericire. Un pretext care prinde foarte mult și care ajută acestor curente subversive, este afirmația, că conducătorii societății de astăzi făgăduiesc multe, au pe buzele lor principii democratice, dar în realitate nu lucrează în conformitate, pentrucă chiar și cel mai mare pretin aderent al acestor principii din această societate conducătoare încă azi, din momentul ce ajunge la putere, el nu lucrează precum a vorbit, ci după cum crede el că este bine pentru interesele sale de clasă și este bine se lucreze pentru binele acestei clase suprapuse. De aceea găsim că este o profundă greșală, mai mult, este un atentat în contra ordinii sociale de azi, ca atunci când un partid ajunge, în temelul principiilor democratice, la putere, acest partid să se lapede de aceste principii, așa cum se lapedă cineva de o manta pe care a purtat-o cu grije în timpul viscolului greu, dar pe care o aruncă în grabă când vine ziua cu soare. De aceea cred eu că acest fel de a guvernă al dlui Gen. Averescu, care este în directă contradicție cu principiile profesate până acum de dsa, este greșit și păcătos.

Și acum trecând la o altă chestiune care ne atinge mai ales pe noi mai de aproape, să-mi permiteți să arăt vederile comitetului dvoastră executiv în ce privește raportul politic al partidului nostru cu dl Gen. Averescu. (Să auzim).

Am constatat deja, on. Congres, că Partidul no-

stru nici când nu a tins la putere. Prin urmare dela început vă rog să fiți în clar, că noi niciodată nu am dorit puterea și nu am cerut să fim părtași la puterea de stat pe care a luat-o în mână dl Gen. Averescu. În consecință, când vorbim de colaborare, nu vorbim în sensul de a lua parte la putere, ci vorbim de colaborare pentru înaintarea, întărirea, organizarea și edificarea definitivă a României întregite, într'un comun acord și cu comune puteri a tuturor forțelor politice pe care le dă azi România întregită (Aprobări).

Di-a această concepțiune și tendință politică a urmat, că noi nu am fost niciodată străini de o colaborare cu celelalte partide din vechiul Regat, din Bucovina și Basarabia, și prin urmare noi nu putem fi contra colaborării nici cu Guvernul dlui Gen. Averescu întrucât de-a ar fi avut și în vorbe și în fapte aceleași principii democratice cari le avem și noi.

Cum concepem noi această conlucrare, on. Congres? Noi ne-am ajuns hotarele etnice aproape pretutindeni. Cu puține excepțiuni, putem zice că România întregită este înfăptuită. Dar ea nu este organizată în mod corespunzător intereselor întregii țări și ale tuturor provinciilor cari o compun, și mai ales nu este organizată în concordanță cu principiile moderne politice care trebuie să călăuzească ori-care organizație modernă de stat. Această operă de organizare este o operă foarte grea, foarte mare și înainte de toate este o operă, care, dacă vrem să fie multumitoare, trebuie să fie rezultatul credințelor armonizate ale tuturor straturilor sociale și a unei armonice conlucrări a tuturor forțelor politice și sociale din țară. Numai o astfel de organizare de stat, fiind ea

resultatul voinței generale a întregii țări, poate să ofere servicii pe deplin mulțumitoare întregii țări și poate pe de altă parte să aducă liniștea în sufletul tuturor cetățenilor cari compun țara. Pentru această mare operă eram gata să conlucrăm cu toate acele forțe politice din stat, cari vor și ele să colaboreze cu noi în această direcțiune. În discuțiunile politice pe care le-am avut cu dl Gl. Averescu, am pus chestiunea colaborării în acest înțeles. Dar dl Gl. Averescu, probabil mânat de alte gânduri, a văzut altfel lucrurile și a făcut următoarea declarațiune: „Există trei posibilități: fuziune, colaborare sau luptă, și deoarece, — spune dsa, — eu nu concep a face politică în colaborare, nu rămân decât două posibilități: fuziune sau luptă! (Luptă).

On. Congresul, prin această declarațiune firește combinațiunea de colaborare a căzut și a rămas înaintea noastră o alternativă cât să poate de grea, a lua o luptă crâncenă și dureroasă, mai ales că este a se da în timp atât de inoportun, între frați, ori a ne desființa, a uita trecutul nostru de 72 de ani (Protestări), a uita legăturile sufletești atât de vechi cari ne leagă și a uita datoria noastră pe care o avem de a răspunde angajamentelor luate la Adunarea Națională de la Alba-Iulia. Când avem să hotărîm asupra acestei alternative, nu este permis să uităm, că nu este numai la spatele nostru un trecut, dar stă și înaintea noastră o datorie, anume aceea, că partidul nostru în compozițiunea sa, în baza forțelor sale politice, în baza forțelor morale pe care le va prezenta, în baza întregii concepțiuni politice pe care o are, și mai ales în baza angajamentelor fixe pe care le-am luat în fața marelui Adunării Naționale de a în-

introduce în România. Unită principiile adevărat democratice și de adevărată dreptate socială — acestei îndatoriri într'adevăr să și răspundem ! (Aprobări). În fața alternativei de a ne desființa, stă această datorie a noastră de a răspunde așteptărilor cu cari suntem întimpinați și de a satisface angajamentelor pe care le-am luat.

Ne-a rămas a doua alternativă. Să existăm, dar să luptăm. Este o mare durere aceasta, on. Congres. De sine înțeles că noi suntem obicinuiți la lupta politică, (Aprobări) căci noi nu cunoaștem altceva decât luptă în politică, căci după 71 de ani de luptă continuă, care ne-a costat vieți și temniți, anul ultim pe care l'am petrecut în liniște, ni-se pare numai ca un vis frumos. Adevărata noastră fire, adevărata nostru temperament, adevărata noastră indeletnicire, adevărata noastră politică, este însă lupta (Aplauze îndelung prelungite) și prin urmare acesta fiind elementul nostru, lupta, pe care am dus-o energic, însă totdeauna cu arme cinstite și cu sinceră reprezentare a principiilor și a modalităților de luptă cinstită și patriotică, impunându-ni-se, o vom duce tot așa, dar pentru moment în situațiunea actuală, ni-se prezintă ca neiertată și foarte dureroasă. De data aceasta lupta trebuie să o dăm între frați și asta ne doare. (strigăte: Ei sunt de vină) Este adevărat că avem o mângâiere, că această luptă nu o ducem din vina noastră, dar durerea durere rămâne. Dvoastră, on. Congres, sunteți chemați să hotăriți, care cale să o alegeți: desființarea? Moartea dela început (Nici odată) ori lupta, adecă viața? (Lupta! lupta! Aplauze prelungite).

Atunci, când ni-s'a pus această alternativă, a

trebuie să simțim cu toții o adâncă durere, văzând că câțiva membri ai Partidului Național Român (Bășine! Jos cu ei! Trădători) aleși pe programul nostru și în organizațiunea noastră de partid, au îmbrățișat această idee de desființare. Nu numai, ci s'au făcut înșiși mijlocul celei mai crâncene lupte în contra noastră (Jos transfugii!)

On. Congres! Cînd stăm înaintea acestei triste realități de-a ni-se propovedui ideea desființării de înșiși colegii nostri, atunci poate nu este lucru greșit să vedem care sunt motivele cari îndeamnă pe dinșii să propoveduiască această desființare. (Să auzim). Argumentarea lor se compune din două părți. O parte spune, că în România întregită nu mai su rost partide regionale. Partidul nostru — spun iei — este un partid Regional (Protestari) și în consecință nu mai are rost de a fi! Domnilor! ce este esența și ființa unui partid? De bună seamă că programul și principiile în baza cărora lucrează, și apoi preocupățiunile și scopul politic de care se interesează. Aceste lucruri dau unui partid caracterul de provincial sau caracterul de regnicolar. De fapt cum este chestiunea cu partidul nostru? Astăzi partidul nostru stă pe baza principiilor fixate la Adunarea Națională din Alba-Iulia. Aceste principii formează programul nostru politic, pentru a cărui înfăptuire luptăm. Dar, on. Congres, oare aceste principii sunt enunțate numai pentru Ardeal, Banat și părțile ungurene? (Protestări). Din contră în hotărârile din Alba-Iulia se spune categoric, că deputații din Ardeal, Banat și părțile Ungurene, aleși pe baza votului universal, secret și egal, vor merge în Constituanta din București, iar a-

ceastă Constituantă din București, cu conlucrarea noastră, va organiza *întreaga Românie*, nu numai Ardealul, Banatul și părțile Ungurene, în conformitate cu principiile care sunt înșiruite în hotărîrea dela Alba Iulia. Adunarea dela Alba-Iulia a hotărît unirea cu România pentru noi, *dar programul de dezvoltare politică l-a dat pentru țara întreagă* (Aplauze). Prin urmare prin acest fapt, însuși Partidul nostru a devenit dintr'un Partid regional, cu preocupări provinciale, un partid regnicolar cu preocupățiuni puse în serviciul întregii țări. Dar în afară de aceasta, fost-a oare partidul nostru în întreaga sa activitate parlamentară și extraparlamentară, preocupat numai de interesele strimte ale acestei provincii acum desrobite? Nu, domnilor, noi în întreaga noastră activitate ne-am preocupat de interesele întregului neam. Și în parlament și în afară de parlament, ba chiar și în străinătate. (Aplauze). În consecință și principiile noastre și preocupățiunile noastre sunt absolut universale, pentru întreaga țară, și nimeni nu ne poate spune că noi suntem un Partid regional, provincial. Dar să punem, domnilor, cazul că lucrul acesta nu ar fi destul de clar înaintea lumii întregi.

Ce împiedcă în acest caz Congresul partidului, organul hotărîtor al acestui Partid, să împrăstie ori ce nedumerire, statorînd în amănunte un program de muncă în baza acestor principii generale, pentru întreagă țară și făcînd o organizațiune de partid care să se extindă asupra întregii țări, sau cel puțin să poată primi în sânul său pe ori și cine din întregul Regat?

Eu admit bucuros, că partidul nostru cu organizațiunea sa și cu principiile sale, nu este perfect, căci nimic nu este perfect din ce face omul, dar în-

treb eu: dacă ceva este imperfect, urmează să l o-mori, ori urmează să-l desvolți? Cred, domnilor, că organizațiunea noastră are nevoie de a fi clarificată, întărită, întregită, desvoltată, perfecționată și cred că, intrucât ea are — precum sigur are — trecutul și aspirațiunile și forțele sale vii pentru viitor și cu consecința, îndreptățirea sa la existență, nu urmează să o desființăm, ci datorința noastră este mai mult ea se o întregim, să o desvoltăm, să o perfecționăm, ea, precum a servit până acum într'o parte a țării așa se servească întreaga țară Românească în viitor (Aplauze prelungite).

Se mai spune un argument care prinde și care fiind privit pe deasupra, poate se aibă din anumite puncte de vedere oarecare chip de realitate, și anume se spune: dl Gen. Averescu și partidul dsale, a ajuns la putere. Transilvania, Banatul și părțile ungurene nu sunt încă inarticulate în organizațiunea de stat a României și fiindcă Partidul Național Român — și ei recunosc — reprezintă întregul neam Românesc, din întregul Ardeal, Banat și părțile ungurene, nu este bine, cuminte și înțelept ca acest partid să treacă în opoziție, ci este necesar, ca el să fie la guvern, pentru ca astfel să se poate bucura de împrejurarea că este la putere și în consecință să poată contribui în mod eficace la organizarea Banatului, Transilvaniei și Ungariei, în legătură cu vechiul Regat.

Apoi, domnilor, este adevărat că noi dorim și este necesar să conlucrăm la organizarea statului și în special la începerea provinciilor noastre în organizarea de stat a vechiului Regat. Noi am arătat totdeauna aplecarea noastră în această privință, ca, în adevăr să conlucrăm cu toate partidele din vechiul Regat a căror principii corăspund pentru a

infăptui această organizare. De aici însă, domnilor, până la principiul ca în orice împrejurare să stai la putere și să îți fie dragă puterea cu orice preț, este o grozavă depărtare (Aprobări). A te sili să fii cu orice preț la putere, însemnează cu matematică siguranță, că te vor scoate dela putere chiar acele forțe politice și sociale, care nu țin cu ori-ce preț să fie la putere, dar țin să fie strâns legate de convingerile și de principiile aceluia imens popor, pe care se bazează. Acel partid care va avea înaintea ochilor săi numai de a fi la putere, acel partid va cădea de sigur cu rușine dela putere (Aplauze).

Dar abstrăgând dela aceasta, domnilor, ce garanție avem în fața fluctuațiilor atât de vii politice din vechiul regat și din provinciile alipite, că guvernul dl Averescu va rămâne tot timpul la putere? Ca ori-ce lucru omenesc, el astăzi este, mâine nu este. Și atunci întreb eu, ce vom face noi ca să fim la putere? vom tot eși dintr'un partid și vom intra în alt partid și vom repetă mereu acest lucru? (Protestări). Așa după cum va pretinde norocul și puterea, nu a noastră ci a altora și ne vor îndreptă pașii alții și nu noi? Și atunci ce vom păți? Vom păți, ca acel nenerecît, care-și caută totdeauna mângâiere în privirea celor puternici, iar nu în sufletul său curat și în puterea sa proprie (Aplauze prelungite).

Noi, comitetul executiv, onorat Congres, de aceea am fost de părere, că în fața acestei alternative care ni-s'a pus, noi să nu alegem desființarea noastră, ci am hotărât să convocăm acest Congres, care este adevăratul reprezentant al Partidului Național Român și a gândirei politice a întreg poporului românesc din Transilvania, Banat și Ungaria, ca el să-și spue

verdictul. Noi, onorat Congres, ținem la principiile noastre politice, adică democratice. Pe noi în aceste principii, nu ne slăbesc curentele schimbătoare politice, cari se desfășoară în țară ori în afară de țară. Noi credem, că numai pe baza acestor principii adevărate democratice, putem să fericim și să mulțumim poporul nostru din Transilvania, Bănat și Ungaria, care atâtea secole a suferit robia, și suferind robia sufletească și trupească, a fost împedecat în desveltarea sa firească. Nouă nu ne este ertat să uităm nici odată, că ajungând la timpurile fericitoare ale libertății, trebuie să pășim cu pași foarte repezi și să lucrăm cu sîrguință înzecită, ca să substituim ceea ce am pierdut timp de 1000 ani de când suferim robia. Noi credem, că această democrație este chemată pe deoparte să ferească toate straturile sociale, iar pe de altă parte în primul rând să ridice păturile largi ale țărânilor noastre, care a suferit mai mult în urma iobăgiilor de secole, și astfel prin ea să împlinim ceea ce am pierdut în robia lungă.

De aceea noi fiind legați de aceste principii, fiind legați de trecutul partidului nostru în luptă pentru aceste principii, noi cari suntem legați de îndatorirea pe care o avem, de a ridica această țărânilor și de a ridica întreg neamul românesc, noi am fost și suntem de părere că nu putem să vorbim de desființarea partidului nostru, și trebuie să vorbim mai mult despre înălțarea și mărirea lui. De aceea, onorat congres, a urmat lupta aceea care s'a pornit în contra noastră și eu sunt foarte fericit să văd că această luptă de distrugere la adresa partidului nostru a rămas fără rezultat. Că așa este, dovedește numărul mare și frumos al acestei reprezentanțe a întregului popor românesc din Transilvania, Bănat și Ungaria,

cari reprezentanți sunteți d-voastră. Faptul, că toate județele și aproape toate cercurile electorale, s'au reprezentat aici, dovedește că sufletul poporului românesc ieste cu noi și dovedește că în alternativa care ni se pune, veți alege calea dureroasă pentru noi, dar nu catrastofală, a luptei, care va fi un nou izvor de închegare și de muncă pentru binele țării și al neamului Românesc (Aplauze).

Făcând prin aceasta o scurtă dare de samă asupra activității noastre și asupra situației înaintea căreia stăm, vă rog în numele comitetului executiv al Partidului, să binevoiți a preciza atitudinea Partidului în fața acestei situațiuni; a lua măsurile pe care le credeți necesare în viitor pentru închegarea și organizarea și mai puternică a partidului; să binevoiți a da absolutoriu comitetului executiv al dvoastre de până acum, și să binevoiți a alege un nou comitet executiv, care se ducă mai departe treburile acestui partid spre binele și spre mărirea țării (Trăiască).

Vă rog pe d-voastră ea, pentru a putea pregăti un proiect de rezoluțiune pentru întregul congres, conform obiceiurilor noastre vechi, se eșmiteți din sânul d-voastră o comisiune de 45 inși, care se desbată acest raport al comitetului central și în baza lui să își facă propunerile sale potrivite.

Vă mulțămesc pentru interesul cel adevărat Românesc și pătruns de adânci convingeri, eu care dvoastre totdeauna ați fost aderenți și luptători sinceri și devotați a Partidului, și sunt convins că nu veți înceta niciodată a sta în serviciul acestui partid, câtă vreme ei va sta cu cinste și cu bărbăție în serviciul principiilor care îl călăuzesc! (Aplauze îndelung prelungite, ovațiuni nesfârșite).

